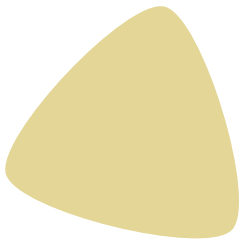

El Bon Pastor

Revista per a preveres

Núm. **82**
Octubre de 2016
Any VII

Equip promotor: Agustí Borrell, Norbert Miracle,
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

Correcció lingüística: Joaquim Claver.

Disseny original: Albert Fortuny.

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014
revistaelbonpastor@gmail.com
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de
la revista podeu fer els vostres donatius a
La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Moltes gràcies

Pòrtic	4
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Un sol cor i una sola ànima	7
L'Evangeli ha fecundat la cultura del nostre país	
NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA	
Presents com el llevat	9
Anestesiats	
JORDI SALVANY	
Anunciar la Paraula	11
Jesús, el nou Jacob	
ENRIC CORTÉS	
Deixebles de l'Evangeli	13
Eucaristia i Creació a la Teologia d'Ireneu de Lió (i II)	
JOAQUIM BLAS PASTOR	
Al servei de l'altar	16
Cantar la litúrgia (i II)	
JORDI-AGUSTÍ PIQUÉ COLLADO	
Reclinats sobre el pit del Senyor	18
La fe ens apropa a Crist	
ALFRED SABATÉ BOTET	
Rentar els peus	20
Queralt	
MARC MAJÀ GUIU	
Un bisbe ens parla	22
Mercè per als privats de llibertat	
+ JOAN ENRIC VIVES SICÍLIA	
Hem vist, hem llegit	24
El sagrari de Sant Joan Baptista de Tarragona	
JORDI FIGUERAS JOVÉ	

El dia era radiant a la ciutat de sant Francesc. La bellesa de l'Úmbria s'agermanava amb les formes magnífiques de les esglésies medievals, els carrers, les places i les cases d'Assís. Feia dos dies, el 18 de setembre, que havia començat la Pregària per la Pau. Assís era plena de milers de persones que es consideraven, segons l'expressió de les benaurances evangèliques, treballadors i constructors de pau. Eren homes i dones de religió –com el patriarca de Constantinoble, Bartomeu I, que celebrava, a més, els vint-i-cinc anys de servei patriarcal–, persones pertanyents al món del pensament –com el polonès Zygmunt Bauman–, polítics en actiu –com la presidenta del Parlament sud-africà–, i una munió de gent que, convocada per la Comunitat de Sant'Egidio, amb la col·laboració de la diòcesi d'Assís i les famílies franciscanes, s'aplegaven per fer sentir un clam a favor de la pau i fer pujar a Déu una pregària ferma i convençuda.

Des del llunyà octubre de 1986, quan el papa sant Joan Pau II va convocar gairebé per sorpresa la primera pregària per la pau, fins ara, trenta anys després, el món ha canviat molt. Però, davant la presència continuada i tenebrosa de la guerra, la pau continua essent un bé que cal promoure, un arbre que cal regar, un esperit que s'ha d'escampar arreu de la terra. L'anomenat «esperit d'Assís» ha bufat cada vegada amb més força durant aquestes tres dècades en què, any rere any, la Comunitat de Sant'Egidio ha impulsat la Pregària per la Pau (els anys 2001 i 2010 se celebrà a Barcelona): la pau demana perseverança i fidelitat a l'esperit que uneix pobles i religions i a l'Esperit que omple la faç de la terra.

Com recordava Etai Yamada, de 92 anys, cap del budisme tendai, que va participar en la primera Pregària per la Pau: «Assís ha estat una inspiració». Certament, Assís ha estat la profecia d'un gran Papa, que el Papa Francesc ha volgut reprendre al mateix lloc i amb el mateix vigor. Assís 2016 ha estat, com va ser Assís 1986, un gran mirall on el món sencer podia visualitzar el compromís de les religions a favor de la pau. Una vegada més, el Papa exercia de principi d'unitat del gènere humà erigint-se d'una certa manera en amfitrió dels credos del món i amb la seva paraula s'adreçava a homes i dones de la religions mundials.

Val la pena glossar la intervenció amb què el Papa Francesc tancava la Pregària per la Pau d'enguany, la qual duia per nom «Set de pau». Una de les idees mestres de la intervenció del Papa va ser la referència a «una pesta que afecta el centre mateix de la religiositat i que genera un nou i tristíssim paganisme: el paganisme de la indiferència». Aquesta és l'actitud de tancament i d'insensibilitat que s'apodera de moltes persones, fins i tot de persones que es diuen cristianes. En alguns països d'Europa, alguns sectors es pronuncien contra els estrangers, com si aquests fossin gent proscriu, se'ls detura amb mesures coercitives i s'obren

murs i tanques de filferro perquè no puguin passar. Però allò que fa més mal és veure la indiferència de grans majories, endutes per una vida profundament individualista, en la qual només compta el propi benestar. Aquest nou paganisme no deixa entrar Déu en el cor de la vida. I aleshores tot se'n ressent. La construcció de la pau és vista com un projecte inabastable, propi de gent visionària que no toca de peus a terra. No val la pena –es diu– preocupar-se per la pau: millor si n'hi ha, però, mentre no m'afecti, tant si n'és si no n'hi ha.

Però les religions són les grans vigilants de les mancances humanes, de les persones que sofreixen per guerres oblidades, dels refugiats que es juguen la vida travessant el mar entre Líbia i Itàlia, dels infants que no han conegut cap altra cosa que la guerra, dels ancians que són expulsats de la història com si ja no hi tinguessin cabuda. Les religions han de donar veu als qui estan «sense veu i sense escolta», als qui han estat apartats i empesos vers les perifèries, als qui són víctimes de conflictes que no han creat ni desitgen. Les religions del món estan descobrint una vocació que fins ara figurava entre els seus principis però que no es concretava. Ara és el moment ideal per a portar-la endavant. L'esperit d'Assís és com una taca d'oli que enguany, amb la seva humilitat i senzillesa, ha arribat d'una banda a l'altra del món. Aquest esperit ha d'interpel·lar les religions, grans i petites, perquè s'estengui una convicció: no hi ha guerres santes, tan sols la pau és santa! El nom de Déu no justifica en cap cas la violència, i el qui actua amb violència blasfema contra Ell.

Ara bé, davant la força de les armes, què hi pot fer la pregària? El Papa constata que els creients no tenim armes, i que «creiem en la força mansueta i humil de la pregària». La pregària, juntament amb el diàleg, s'erigeixen en els dos grans mitjans del qui creu en l'Evangelí de la pau. La pregària és, en paraules del Papa, «una força feble», un impuls interior que renova el nostre cor i on es verifica la qualitat del propi compromís a favor de la pau i la justícia. La pregària no és una calidesa momentània, no és una solució mecànica, no és un autoconvenciment que tot anirà bé. El qui prega per la pau sap que de vegades es cansa, que sovint viu en la contradicció de demanar la pau per als qui són lluny però que fa la guerra als qui són a prop, que es veurà obligat a abandonar una lògica molt arrelada: la lògica del conflicte. El constructor de pau que creu en un sol Déu, porta dins d'ell una identitat que li ve de la pregària. El qui prega experimenta les seves febleses, però s'adona igualment de les seves forces, que li vénen donades per la misericòrdia del Pare de tots els homes. Pregar és posar-se en mans de Déu, demanant amb fervor allò que necessitem. La pregària és la principal barrera al conflicte i a les guerres. Fa les paus el qui fa la pau, ja que la relació cordial depèn del fil d'esperança que és la pregària i que, en paraules del Papa, «uneix el cel i la terra».

El camí d'Assís és irreversible. Ja no es beneiran més els canons d'un costat i de l'altre, com succeïa ara fa cent anys, en plena Primera guerra mundial. L'Església de la *Pacem in Terris* ha entès que la guerra és la mare de totes les pobreses, i que la pau és la font de tota felicitat, perquè tan sols la pau ve de Déu. No hi haurà més camins que portin a la guerra entre germans –i tots els homes som fills del mateix Pare! Hi ha, però, un altre camí irreversible:

el camí que porta als pobres, el camí que incorpora la nova santa, la mare Teresa de Calcuta. La mare Teresa va servir els més pobres i ho va fer des de Jesús, és a dir, veient en ells la imatge del mateix Crist. Aquella dona petita dels Balcans va viure l'amor als pobres i va ensenyar-lo a molta gent amb la seva mirada, amb les seves mans, amb la seva pregària constant. La mare Teresa era una dona de pau entre els pobres, i una servidora dels pobres que tenia el somni de la pau entre les persones i els pobles. Dos camins, el de la pau i el dels pobres, han trobat dues icones ben representatives: la Pregària d'Assís i la mare Teresa de Calcuta. Són dos autèntics regals per a l'Església del segle XXI.

ARMAND PUIG I TÀRRECH

Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

L'Evangeli ha fecundat la cultura del nostre país

La commemoració de l'Any Llull, en ocasió del setè centenari de la seva mort, és un bon moment per reivindicar la importància de la seva aportació al món de les lletres i les ciències i fer conèixer la influència que el seu potent pensament cristià ha exercit arreu. Podem dir que Ramon Llull és una icona de la profunda vinculació entre el pensament i la cultura cristiana, que configura el substrat del nostre país. A mesura que Llull construïa la gran «catedral» filosòfica i teològica de l'Edat Mitjana catalana, - i ho formulava en català -, al nostre país creixien també les grans catedrals i les esglésies parroquials, des del mar a la muntanya, del Pirineu a l'Ebre.

Avui, les obres d'art d'inspiració cristiana, una part incomparable del patrimoni artístic i cultural de Catalunya, són admirades per una multitud de persones, creients i no creients, agnòstics o indiferents al fet religiós. Ningú no resta indiferent contemplant les pintures de Sant Climent de Taüll, la portalada de Ripoll, o l'arquitectura del monestir de Poblet, com tampoc sentint la música que flueix de l'orgue de la Catedral de Tarragona o de les veus blanques de l'Escolania de Montserrat. I és que l'Església Catòlica a Catalunya al llarg de quasi dos mil anys d'història ha afavorit la creació i la custòdia d'una multitud d'obres de bellesa artística, convençuda que salvar la «bellesa» és salvar l'ésser humà perquè, com va deixar escrit Dostojevskij «la bellesa salvarà el món».

Les diverses diòcesis de Catalunya han guardat i exposat obres d'art bastint els museus diocesans i catedralicis. A Vic, el bisbe Morgades fou el primer en crear a finals del segle XIX un autèntic museu per salvar el patrimoni artístic. Avui, la majoria de les diòcesis de Catalunya tenen un patrimoni museístic diocesà magnífic, que posen al servei dels investigadors i del públic en general. A més, l'Església custòdia alguns museus ben singulars i valuosos com el Museu Geològic del Seminari Conciliar de Barcelona.

Al costat dels museus, l'Església ha conservat i enriquit els seus arxius parroquials, monacals, catedralicis i diocesans. Alguns d'ells, han sofert grans destruccions, com el de Lleida durant la Guerra de Successió, o els de Tarragona i Tortosa amb la Guerra del Francès, i el de Vic durant la revolució de l'any 1936. Malgrat aquestes i altres desfetes conserven preciosa documentació en molts d'ells des del segle IX que es posa al servei dels historiadors.

L'edició de llibres religiosos i altres amb qualitat pedagògica i moral així com també revistes i publicacions diverses ha estat un objectiu constant de l'Església a Catalunya. Antoni Maria Claret a mitjans del segle XIX funda a Barcelona la seva «Llibreria Religiosa», llavor de l'actual Editorial Claret. Pocs anys després els salesians de Barcelona-Sarrià fundaven les Edicions Don Bosco. També el Foment de Pietat Catalana publicà abundantment a inicis

de segle XX. Hem de remarcar la trajectòria de l'Abadia de Montserrat en el camp de l'edició, ja que ha tingut des de 1498 una activitat pràcticament ininterrompuda.

Al costat del pensament i l'art, l'Església Catòlica a Catalunya ha bastit universitats i escoles de tot tipus. Pensem en l'escola científica i humanística de primer nivell europeu instaurada a Ripoll al segle X o en la del convent dels dominics de Santa Caterina de Barcelona (segle XII), on alumnes d'arreu estudiaven el que avui anomenaríem diàleg interreligiós, o encara en el primer estudi general universitari fundat a Tarragona pel cardenal Cervantes en el segle XVI. Al segle XIX i XX moltes congregacions religioses funden des de petites escoles a les zones rurals fins a potents institucions d'estudis superiors que abasten el camp de la química, de les telecomunicacions, els estudis empresarials i molts d'altres, la gran majoria agrupades avui en la Universitat Ramon Llull, que aquests dies celebra el seu vint-i-cinquè aniversari.

Finalment, en aquest inici de segle XXI l'Església Catòlica a Catalunya acaba d'erigir l'Ateneu Universitari Sant Pacià que vol fer-se sentir en aquest gran món universitari des de l'especificitat que, de sempre, l'ha singularitzada: mitjançant els estudis teològics, filosòfics i humanístics (història i arts).

En aquest país, que entre tots anem construint, l'aportació dels catòlics en el camp de la cultura continua essent singular i destacada. Ho intuïm cada dia quan veiem com les torres de la Sagrada Família van creixent enmig de la metròpoli barcelonina. L'obra de Gaudí és una de les darreres aportacions dels creients en Jesucrist a l'art i a la bellesa del nostre país, «icona de Barcelona» per la qual hem de donar gràcies al seu genial arquitecte, tal com ens ha recordat ben oportunament el cardenal Martínez Sistach fa pocs dies.

El Papa Francesc en el seu discurs al Parlament europeu, deia que la història d'Europa sempre havia estat «animada pel desig de construir per al bé. Ho veiem en la bellesa de les nostres ciutats, però encara més, en les múltiples obres de caritat i d'edificació humana comuna que constel·len el Continent». En aquesta línia podem dir que les nostres ciutats i poblacions són belles gràcies a moltes d'aquestes obres d'art, i també per les obres d'edificació humana que l'Església Catòlica realitza avui i que encara són una font més gran de bellesa en una societat, malauradament, massa deshumanitzada.

NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA

*Prevere de l'arquebisbat de Tarragona
Rector del Seminari Major Interdiocesà*

Anestesiats

Els primers avenços en telefonia mòbil es van produir a inicis de la dècada dels 70 del segle passat, però els terminals, els telèfons mòbils en si van començar a aparèixer entre nosaltres amb l'arribada dels 80. Al principi no semblaven estar a l'abast de tots; es consideraven un cert luxe, un invent especialment útil per a executius i directius d'empreses i, en general, per a persones la professió de les quals estava lligada a les relacions públiques, i sobretot la seva utilitat no es vivia com per a tots els públics. No obstant això, amb el temps —no gaire— el nombre d'usuaris va augmentar progressivament i el mòbil es va anar fent exponencialment més assequible, alhora que allò que en un principi no era més que un telèfon lliure de vinculació a un domicili, es va anar convertint en tot un univers des del qual cada vegada es podien realitzar més activitats.

Actualment es diria que tothom té el seu propi telèfon, fins i tot hi ha qui en porta a sobre més d'un: el particular i el d'empresa, per exemple. Des del mòbil es pot trucar a qui es vulgui quan es vulgui, amb la seguretat que aquest «algú», es trobi on es trobi, tindrà al seu abast l'aparell. La connexió és immediata i si, pel que sigui, la persona no pot atendre la trucada, podrà desviar-la amb un simple moviment de dit. S'ha acabat el preguntar «¿que hi és en X?», perquè sempre és X qui respon.

No obstant això aquesta utilitat bàsica pròpia d'un telèfon, parlar, no és la principal funció del mòbil. Des d'ell podem enviar missatges, mantenir converses per escrit amb una immediatesa comparable a parlar, però més barata, amb la possibilitat de suprimir la meitat de les lletres en contraccions sil·làbiques que constitueixen un veritable art en si mateixes, o substituir expressions o frases senceres per *emoticones*.

Podem veure l'estat del trànsit, la predicció meteorològica, les notícies en l'instant mateix en què es produeixen ... Al mòbil portem la nostra agenda personal i la laboral i la llista de la compra; tenim *aplicacions* a través de les quals podem accedir a la Litúrgia de les Hores o a la compra de qualsevol cosa que estigui a la venda.

I veiem —jo amb autèntica preocupació— com les persones caminen pel carrer mirant el seu mòbil o parlant a través d'ell amb la vista perduda en l'infinit, com condueixen utilitzant el telèfon (delicte!) o mitjançant el *mans lliures*, fent escarafalls amb els braços en lloc de subjectar el volant; com van xerrant mentre amb una mà sostenen l'aparell i amb l'altra el manillar de la bicicleta, donant per fet que els vianants ja s'apartaran.

Al metro de Barcelona hi ha, en tots els vagons, uns seients de color gris reservats a persones amb necessitats especials. Indefectiblement, quan s'obren les portes tothom s'abalança cap a un seient, sigui blau o gris (reservat). Podem sobreentendre que els que, sense neces-

sitar-ho, utilitzen un seient gris, quant algú amb una necessitat especial aparegui s'aixecaran. Però com tothom està concentrat en el seu mòbil, entri qui entri ningú no se n'adonà. Ningú no parla amb el seu veí, ningú no es mira ... és com si visquéssim anestesiats per una mena d'estupefaent que ens manté insensibles a l'entorn. És una mostra més de com ens resulta de difícil obtenir el profit adequat d'avenços que podrien proporcionar-nos-el i, al contrari, com n'és de fàcil deixar- arrossegar.

JORDI SALVANY

*Prevere de l'arquebisbat de Barcelona,
Vicari de la parròquia de Sant Ramon de Penyafort*

Jesús, el nou Jacob

Després del pròleg, o tot acabant-lo, Jesús manté un diàleg continuat i personatitzat amb cada un dels que seran els seus cinc primers deixebles: Andreu i un altre (innominat), Pere, Felip, Natanael:

«[...] Li diu Natanael (a Jesús): Rabí, tu ets el Fill de Déu, tu ets el Rei d'Israel.⁵⁰ Jesús li respongué: ¿Creus només perquè t'he dit que t'havia vist sota la figuera? Coses més grans veuràs! ⁵¹ I afegí: Us ho ben asseguro: veureu obert *el cel, i els àngels de Déu pujant i baixant* sobre el Fill de l'home.»

Les paraules del v. 21 són solemnes perquè són les de la mateixa Torà descrivint una teofania (Gn 28,12-16). Ho són també perquè el text de Jn les fa precedir per «Amén, Amén», dos mots hebreus que a Qumran solen indicar la solemnitat litúrgica del que segueix rere ells. Correctament en català s'acostuma a traduir per «us asseguro». El text del Gènesi vol subratllar la solemnitat de la teofania: Déu és dalt de tot, als cels, al capdamunt de l'escala i des d'allí s'adreça a Jacob en somni: «El Senyor estava al capdamunt d'ella i li deia: Jo sóc el Senyor, Déu d'Abraham...». És la traducció literal. Curiosament la versió que llegien a la sinagoga en arameu, com algunes versions de casa nostra i la mateixa Bíblia de Jerusalem, no semblen voler subratllar per res l'excelsitud de la teofania. En tot cas la versió litúrgica jueva més aviat trasllada la meravella de la teofania (=revelació de Déu) al prodigi de l'excelsitud de Jacob: el Jacob que somia a Betel és l'entronitzat (=la icona del patriarca està gravada en el tron de Déu). De manera que segons la sinagoga a Gn 28,12:

els àngels «que l'acompanyaven (a Jacob) des de la casa del seu pare pujaren a anunciar als àngels de dalt: Veniu, mireu el baró just, la icona del qual està gravada en el tron de la Glòria, el que anhelàveu veure. I heus aquí que els àngels, que estan davant de Déu, pujaven i baixaven i el contemplaven».

Segurament que la reflexió sinagoga fou esperonada per la impossible frase bíblica: «els àngels de Déu pujaven i baixaven per ella (l'escala)». ¿Com poden uns àngels pujar al cel si abans no n'han baixat? Eren els que l'acompanyaven des de la casa del seu pare.

La tradició que hereta Jn s'arreglera en aquest corrent místic. Però ho fa sabent que el nou Jacob, Jesús, és l'únic que ha estat al tron de Déu des d'abans de la creació, com diu l'inici del pròleg. A Ell pertany tota aquesta glòria eterna que començarà a manifestar-se aquí baix amb el primer signe meravellós que els deixebles contemplaran a les noces de Canà: «Així manifestà la seva glòria, i els seus deixebles van creure en ell». Jn 2,11

Després del diàleg precedent que Jesús manté amb cada un dels deixebles, vv. 36-50, sobta el pas de primera/segona persona singular a «us asseguro...», v. 51. De forma que el v. 51

semblaria un afegit d'alta cristologia de la comunitat joanenca (a la llum del relat sinagògal). La comunitat que el confegeix sap qui és el Fill de Déu ressuscitat i l'honora amb el pròleg:

Al principi existia la Paraula. La Paraula estava amb Déu i la Paraula era Déu. Ella estava amb Déu al principi. Per ella tot ha vingut a l'existència, i res no hi ha vingut sense ella. Jn 1,1-3.

ENRIC CORTÉS

Prevere caputxí

Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya

Eucaristia i Creació a la teologia d'Ireneu de Lió (i II)

La primera part d'aquest article, publicada al mes de setembre, la tancàvem amb aquesta pregunta: ¿com anar afinant la mirada per penetrar el sentit del cosmos i gaudir la llibertat? ¿Per què no en la contemplació del misteri de la carn eucarística del Senyor? Ireneu ens ajuda a contemplar en una mateixa mirada el Cos Eucarístic del Senyor, tant el misteri de la fecunditat de la creació, com el misteri del lliurament del Fill. Aquesta mirada eucarística esdevé participació en el banquet dels dons eucarístics, on els convidats a les noces de l'Anyell mai no deixarem de saciar la nostra eterna set de criatures.

Els pares de l'Església, i en el nostre cas Ireneu, bisbe de Lió, ens ajuden a replantejar, des de la seva arrel bíblica, moltes esquerdes endèmiques en el pensament teològic. Durant anys i panys, una visió reduccionista, sigui de la dimensió convivial de l'Eucaristia, sigui de la seva dimensió sacrificial, ha generat inacabables discussions i disputes, tornant una i una altra vegada sobre qüestions mal plantejades i mal replantejades. L'Eucaristia transforma la terra eixuta en terra ferma. L'Eucaristia capgira en bé irreversible la injustícia del pecat, que la mort del Just havia consumat en mal irreversible.

Deixar-se educar pels ulls d'Ireneu de Lió en la contemplació del misteri eucarístic, és anar progressant i gaudint de manera creixent d'una perspectiva nova i molt encisadora: l'eficàcia palesa del do de Déu sostenint i madurant a un mateix temps la fecunditat de la terra i de la vida, i el lliurament gratuït de la misericòrdia i el perdó dels pecats. El do de Déu ens sosté mitjançant la creació, el sacrifici de Crist ens allibera del pecat i de la mort, obrint-nos la participació en la seva resurrecció.

La primacia ontològica i històrica de la transformació eucarística és una de les claus de la teologia d'Ireneu. Però sempre queda una pregunta, sobretot al nostre món tan gelós de l'autorealització humana: ¿quina és la força d'aquesta Eucaristia enfront de la nostra llibertat? A primera vista sembla que la força de Déu s'obre pas de manera irreversible. Molts han acusat sant Ireneu d'una teologia ingènuament optimista, on la irrevocabilitat del do de Déu anul·laria la rellevància del seu acolliment per part d'una criatura lliure.

Malgrat aquestes percepcions un xic superficials, en Ireneu no es pot parlar de progrés, ni d'assimilació de l'aliment d'immortalitat com si es tractés d'una dinàmica necessària. La teologia eucarística del bisbe de Lió, sempre, i aquest sempre és taxatiu, es desplega informada per l'obediència. Per a ell, continuant amb el símil de les *noces reials* dibuixades en el rerefons d'AH III 11,5, els convidats sempre tenen oberta la possibilitat de privar-se del Banquet (cf. *Adversus Haereses* IV 39,3, 56—60). D'aquí que per Ireneu, el martiri sigui la participació eucarística per excel·lència, perquè és la plenitud de l'obediència al misteri de l'Amor més gran (cf. Jn 15,13).

En el text que us cito a continuació (traducció catalana d'un fragment original grec que la història, per fortuna, ens ha conservat), Ireneu descriu el paper de l'obediència en la comunió eucarística. En aquestes breus i atapeïdes línies, el bisbe de Lió es refereix a l'eficàcia de la tribulació.

Cal notar, però —com per altra banda és patrimoni comú de tota la teologia martirial dels primers segles dins el pensament de la Magna Església— que quan es parla de tribulació o de sofriment, aquests mai no s'han d'entendre com a fi, ni tan sols com a agent de divinització, sinó com a lloc on, precisament perquè la nostra comunió amb Crist està amenaçada, la força indestructible del seu amor ens posseeix i ens transforma plenament.

En contra d'una certa espiritualitat manllevada del mite de l'heroi pagà, Crist no ens redimeix gràcies a la seva extraordinària capacitat per assumir el dolor i la crueltat de la seva mort, sinó gràcies a la força del seu amor, obedient fins a la mort. Crist es lliura, amb una obediència irreductible, al nostre bé. Per forts que siguin el dolor i el sofriment més fort és el seu amor.

No ens fem pa de Crist perquè patim "per" Ell, com si li retéssim tribut, més valuós com més dolorós, no. Ens fem pa de Crist perquè quan el mal, real i encarnat en les dents de les feres, vol esquinçar la comunió entre Crist i nosaltres, és Ell qui ens pasta, ens abraça i ens cou de tal manera en el foc de l'Esperit, que ja no som aliens a la joia i a la glòria de la festa eterna del Pare. Ens fem pa de Crist en la mesura en què ens deixem abraçar i pastar per la força de la seva obediència. La imatge sobta en un primer moment, però si la meditem i ens deixem inspirar, la trobarem tendra, bella i ubèrrimament suggeridor. Diu així:

La tribulació és necessària pels qui es salven: a fi que, d'alguna manera, penedits, purificats i pastats mitjançant el Verb de Déu amb el sofriment, i cuits al foc, esdevinguin idonis per al banquet del Rei. Ja ho deia un dels nostres, condemnat a les feres pel testimoni de Déu: *sóc blat de Crist, i em veig moldre per les dents de les feres, a fi d'esdevenir pur pa de Déu. Adversus Haereses V 28,4*

Si el misteri Eucarístic és la deu i el cimal de la vida de l'Església (*Lumen Gentium* 11), Ireneu ens ajuda a comprendre com aquesta transformació originant ha d'esdevenir el dinamisme de la nostra pròpia història de llibertat. Tastar el Sant Sacrifici esdevé vera participació en el convit de noces, en la mesura que sabem fer del dolor del nostre amor, una afirmació lliure i esperançada, de l'encarnació de Crist obedient en la nostra pròpia obediència.

Participem de Déu perquè som criatures seves, perquè tastem el convit de la seva Carn i la seva Sang i perquè obeïm la invitació del seu amor. Les tres participacions —creació, Eucaristia i obediència— es pertanyen íntimament. El creient és blat de Crist perquè comparteix la creaturitat de la seva carn, perquè beu la seva sang i perquè obeeix en Ell al Pare. Aquelles i aquells que maduren vers les noces del Fill, esdevindran pa pur de Déu quan el foc de

l'Esperit els hagi purificat, acompanyant-los pels camins d'una història on han apostat lliurement per estimar.

El patiment que comporta estimar no ens purifica de la nostra condició de criatures (també el Verb de Déu esdevingué carn), sinó de la ingratitud que ens impedeix caminar abraçats a la carn de Crist, abraçats a l'Eucaristia on se'ns lliura amorosament i perseverant la salut.

JOAQUIM BLAS PASTOR

Prevere del bisbat de Lleida

*Vicedegà de la Facultat **Antoni Gaudí** d'Història de l'Església, Arqueologia i Arts Cristianes*

Cantar la Litúrgia (i II)

El final del n. 5 de la Instrucció *Musicam Sacram* (1967) trobem aquesta afirmació: «En aquesta forma de celebració, de fet, la pregària pren una forma més joiosa, el misteri de la sagrada litúrgia i la seva natura jeràrquica i comunitària es manifesta més clarament, [...] i tota la celebració prefigura més clarament la litúrgia que se celebra en la Jerusalem celestial».

Respecte a la dimensió jeràrquica de l'exercici ministerial en el cant, ja en vaig parlar al primer article, que precedeix aquest. M'interessa, però, aprofundir en aquesta idea de jerarquia en la litúrgia. Cada ministre, ordenat o no, té una caracterització musical en la litúrgia. Exercir-la, o no, té molt de pes teològic. El salmista que canta bé el salm responsorial, realitza ja una hermenèutica de la Paraula en proclamar-la. No cantar el cant de comunió, amb el text del Missal, priva els fidels de l'intima relació d'aquest moment amb la lectura de l'Evangeli. I així podríem seguir. És a dir, aquesta jerarquia s'expressa en categoria de servei litúrgic: el que musicalment es manifesta és una dignitat ministerial al servei dels altres. Per això la dimensió mistèrica de la sagrada litúrgia adopta una manifestació joiosa. I, quan és així, la dimensió comunitària s'expressa més clarament, ja que el ministeri s'exerceix en bé de la comunitat.

I el salt teològic el realitza el text citat en la segona part: la celebració prefigura la litúrgia celeste de la Jerusalem del cel. Per què? Perquè la litúrgia ens transporta a l'àmbit celeste. I com bé sabem, al cel, segons l'Apocalipsi, tot canta. I en aquest cant es manifesta la Redempció. Perquè tots els que canten al cel són els redimits que gaudeixen de la presència de Déu i de l'Anyell. Així en aquesta dinàmica teològica el cantar la litúrgia terrestre ens prefigura la litúrgia celeste. Els nostres cants, més o menys rics, però sempre litúrgics, és a dir fonamentats en la Paraula de Déu i centrats en l'acció ritual, prefiguren el cant del cel. Perquè en l'ara i aquí, passem a un temps sense temps: passem de l'àmbit del parlat (profà) a l'àmbit del sonor (sacre).

Per això la celebració de la litúrgia hauria de suposar per als ministres ordenats un exigència també musical de preparació i de vivència. És el ministeri que hem rebut i que passa pel cant de la Paraula en la litúrgia pública, oficial i solemne de l'Església. El nostre cant ha de convidar l'assemblea a aixecar els cors a Déu, ha de fer-los conèixer la joia de la Redempció expressada en les seves aclamacions i els ha de formar litúrgicament en els cants i respostes, cadascú en el seu grau. Cal també cercar les formes que siguin més participatives. Però cal defugir la dinàmica de la discussió pel que fa als gustos. La qüestió del cant i la música en la litúrgia és eminentment teològica. Una vegada entesa aquesta dimensió junt amb la

dimensió eclesial de la litúrgia, es podran cercar les solucions i els recursos adients i proporcionats a cada realitat, cultura i situació. Perquè és bo lloar el Senyor, infinita és la seva misericòrdia.

JORDI-A. PIQUÉ I COLLADO, OSB

*Monjo del monestir de Montserrat
Preside del Pontifici Institut Litúrgic (Roma)*

La fe ens apropa a Crist

La Benaurada Verge Maria, en el Nou Testament, és present en els tres moments constitutius del misteri cristià: l'Encarnació (Mt 1, 18), el Misteri Pasqual (Jn 19,25) i la Pentecosta (Ac 1, 14). En cadascuna d'aquestes presències Maria ens mostra una misteriosa proximitat amb el prevere.

Allò que Maria ha estat en el pla físic i en la realitat històrica una vegada per totes, el prevere ho és cada vegada de nou en el pla de la realitat sacramental.

Maria dona Crist a la humanitat, i també el prevere dona Crist a la humanitat, però de manera diferent. Maria a través de l'Encarnació i mitjançant l'efusió de la gràcia, el sacerdot mitjançant l'orde sagrat. El prevere, ungit i consagrat per l'Esperit Sant en l'ordenació, és cridat a omplir-se de Crist per després portar-lo a les persones amb l'anunci de la paraula i l'administració dels sacraments. En són una mostra les paraules adreçades al prevere el dia de l'ordenació en rebre la patena i el calze de mans del bisbe:

Rep l'ofrena del poble sant per presentar-la a Déu. Pensa sempre el que faràs, reprodueix en tu el que commemoraràs i conforma la teva vida al misteri de la creu del Senyor.

Per tant, el prevere no pot limitar-se a transmetre als altres un Crist après des dels llibres; s'ha de tornar abans carn de la seva carn i sang de la seva sang. Com Maria, ell ha de saber dur a Crist els altres per tal d'edificar l'Església, amb un servei de la comunitat cristiana concreta, obert a tots els carismes i vocacions.

Allò comú personal a Maria i al sacerdot es resumeix en la fe: Maria per fe concebé i per fe donà a llum; també el sacerdot per fe porta Crist en el seu cor i per la fe el comunica als altres.

¿Quina cosa el sacerdot pot aprendre de la fe de Maria? Quan Maria visità Elisabet, aquesta l'acollí i amb gran joia exclamà: "Feliç tu que has cregut: allò que el Senyor t'ha anunciat es complirà" (Lc 1, 45). Aquesta manera de creure es refereix sens dubte a les paraules de l'àngel: "Sóc la serventa del Senyor: que es compleixi en mi la teva paraula" (Lc 1, 38)

Maria no va dir "fiat", perquè no parlava llatí, i no va dir "génoito", la paraula grega. Què va dir? En la llengua parlada de Maria, quan es volia dir a Déu "Sí, així sigui", un hebreu deia "Amén". Amén és paraula hebrea, on l'arrel de la paraula significa solidesa, certesa, fe i obediència; era utilitzada a la litúrgia com a resposta de fe a la paraula de Déu. També la trobem en Jesús: "Sí, Pare, així t'ha plagut de fer-ho" (Mt 11, 26). Jesús esdevé l'Amén personificat.

Contemplar la fe de Maria ens empeny a renovar sobretot el nostre personal acte de fe en Déu i en la seva providència. Tots podem imitar la fe de Maria, però de manera especial cal que ho faci el prevere. Ell és l'home de la fe. La fe que determina l'eficàcia del propi ministeri.

Allò que els fidels capten immediatament en un sacerdot és si creu, si creu en allò que diu i en allò que celebra. Del sacerdot que busca sobretot Déu, hom se n'adona ràpidament. I és que la fe és contagiosa. ¿Com es contreu el contagi? ¿Posant-nos solament a parlar del virus o estudiant-lo? Més aviat posant-nos en contacte, i així passa amb la fe. Penso que de vegades se sofreix perquè la gent abandona l'Església, perquè no abandona el pecat, perquè parlem i parlem i no passa res... També un dia els apòstols volgueren treure un dimoni d'un jove però no pogueren, i Jesús els amonestà per la poca fe (Mt 17, 19-20).

Hi ha dues breus paraules que Maria pronuncià al moment de l'Anunciació i el sacerdot pronuncia al moment de la seva ordenació: "Sóc aquí" i "Amén" o "Sí".

En el seguiment del ritus d'ordenació hi ha aquestes preguntes: "¿Vols exercir sempre, guiats per l'Esperit Sant, el ministeri sacerdotal en la condició de prevere, com a bon col·laborador de l'orde episcopal i pastor del poble del Senyor?" (Ritual n.152). "¿Vols exercir el ministeri de la paraula, amb ciència i amb responsabilitat, quan predicaràs l'Evangeli i exposaràs la fe catòlica?". "¿Vols celebrar amb pietat i amb fe, i segons la tradició de l'Església, els misteris de Crist, especialment en el sacrifici de l'Eucaristia i en el sagrament de la reconciliació, a lloança de Déu i santificació del poble cristià?". "¿Vols implorar conjuntament amb mi la misericòrdia divina en bé del poble que tens encomanat, fidel al manament de pregar constantment?". A cada pregunta els preveres responem: "Sí, ho vull!"

Molt probablement el renovament del sacerdoci serà per a cadascun dels preveres en pronunciar de nou un joiós: "Sóc aquí!" i "Sí, ho vull!", fent reviure la unció rebuda en l'ordenació.

Maria a les noces de Canà digué als servents: "Feu tot el que Ell us digui" (Jn, 2, 5).

Maria ens assenyala el Crist i ens hi porta; el prevere també està cridat a assenyalar el Crist i portar-nos-hi. Tant de bo que aquest do i regal que Déu fa a cada prevere pugui donar el fruit desitjat.

ALFRED SABATÉ BOTET

*prevere de l'arquebisbat de Barcelona,
Canonge de la Catedral*

Queralt

El 3 de setembre de 1916 la ciutat de Berga va celebrar la Coronació Canònica de la Mare de Déu de Queralt. Va ser un acte viscut esplendorosament, aglutinant la pràctica totalitat de la societat berguedana. L'estima a Queralt i el context històric del moment van propiciar un esdeveniment que va ser viscut de forma única.

A partir d'aquest fet, els grans aniversaris següents (25è, 50è i 75è aniversari de la Coronació) van tenir tots una gran resposta per part de Berga i comarca, per bé que cadascun amb les tonalitats pròpies de l'època (anys 1941, 1966 i 1991). En aquest sentit, la celebració del Centenari de la Coronació d'aquest any 2016 es presentava com un repte important: ¿de quina manera la Berga del segle XXI prepararia i viuria un aniversari així?

El fet és que, ja des del 2012, han tingut lloc reunions de preparació de les festes del Centenari. No sense dubtes, entrebancs i, fins i tot, errors, progressivament Berga i comarca s'han anat desvetllant, posicionant i, finalment, donant el millor de si mateixes per tirar endavant aquesta celebració. I, és just dir-ho, tot plegat ha quallat en unes festes, les d'enguany (des de la baixada de la Mare de Déu a Berga, el dissabte 27 d'agost, fins el seu retorn al Santuari, el dijous 8 de setembre), que han estat sorprenentment extraordinàries (tant per l'amplitud d'abast com, principalment, per la resposta multitudinària als diferents actes).

Podrien fer-se moltes lectures (sociològiques, culturals, polítiques...), i molt interessants, d'aquest fet. Tanmateix, ens cenyim aquí a la perspectiva que ens ateny: pastoralment, ¿quin significat tenen unes festes així? ¿Què ens està dient Déu a través d'una resposta d'aquest tipus?

Potser, per treure més suc a aquestes preguntes, és bo posar sobre la taula els principals temors i reserves que, des de l'organització del Centenari, ens vam plantejar: ¿Voleu dir que Berga, en el context postmodern, global i secularitzat actual, voldrà celebrar un esdeveniment que, en últim terme, té arrels tan clarament religioses i catòliques? ¿I si, en el supòsit que el Centenari funcioni, tot plegat queda, només, en pur folklore, en foc d'encenalls? O, encara, tenint en compte les seqüeles de la crisi econòmica, ¿el Centenari no hauria de tenir alguna concreció de tipus més social?

Clarament, unes festes així s'emmarquen dins del que anomenem "religiositat o pietat popular". I és des d'aquest marc des d'on val més la pena mirar de respondre les preguntes dels dos darrers paràgrafs. En efecte, llegim a *Evangelii Gaudium*: «En la pietat popular pot percebre's la forma en què la fe rebuda es va encarnar en una cultura i es continua trans-

metent. [...] És una manera legítima de viure la fe, un mode de sentir-se part de l'Església i una forma de ser missioners». (EG 123-124)

El Centenari ha permès veure com la Mare de Déu de Queralt és un canal privilegiat pel qual la fe dels berguedans i berguedanes s'encarna i es transmet. Certament, es tracta d'una fe que es desplega en un ventall amplíssim: des de la confessió catòlica explícita, passant per la fe en Jesús de Natzaret, per la fe en Queralt i la seva imatge, fins arribar a la confiança més genèrica en el Déu creador que està a l'origen d'un lloc tan emblemàtic i bell com Queralt. Una fe que, a més, en molts casos va íntimament unida a un cert patriotisme berguedà.

Sigui com sigui, tot plegat denota i evidencia, un cop més, la set de Déu tan intrínseca a la persona i als pobles. Per aquest motiu, les festes del Centenari han esdevingut una oportunitat pastoral única: per cristal·litzar una «manera legítima de viure la fe», per propiciar i enfortir «un mode de sentir-se part de l'Església» (potser de forma preliminar, però no per això insignificant) i, per a la comunitat catòlica actual, per viure «una forma de ser missioners».

MARC MAJÀ I GUIU

*Prevere del bisbat de Solsona
Rector de la parròquia de Berga*

Mercè per als privats de llibertat

La Mare de Déu de la Mercè, patrona de la capital de Catalunya, també estén la seva protecció als captius i als qui estan privats de llibertat i poblen abundosament les nostres presons. Amb clau positiva crec que és encertat dirigir la nostra atenció al col·lectiu de persones relacionades amb les presons. L'Any jubilar de la misericòrdia ens hi urgeix.

Hi ha molta angoixa i sofriment rere els murs d'una presó! Rere cada persona hi ha una història única, singular i irrepetible, moltes vegades construïda pels fracassos dels quals no tan sols els privats de llibertat són els únics responsables. No jutgem ni condemnem. Provem de comprendre i escoltar. Potser així es desvetllarà el millor de cada un d'ells, allò que, silenciosament, resideix en el preciós fons de l'ànima humana on s'enyora la força transcendent capaç d'esmenar les errades més grans.

Pensant en les famílies dels empresonats, la Mare de Jesús, Mare de misericòrdia, traspasada d'impotent dolor, sap què és tenir un fill pres, comprèn tantes llàgrimes engolides en els durs moments de l'infortuni. Els familiars dels presos necessiten ser molt forts, i no s'han de sentir abandonats a l'hora de la desventura. Potser se'ns demana una certa complicitat i tendresa per a aquells que no compten amb res més que amb la seva immensa soledat.

Les presons són abstractes però els presos són molt concrets. N'hi ha uns 9.000 a tot Catalunya, i uns 50.000 a Espanya. Per tot això hem de considerar també els funcionaris que treballen a les presons, que sovint són poc reconeguts. També a la societat actual, li convindria escoltar-los més en els seus problemes i dificultats, perquè no abdiquin de la seva necessària funció d'adreçar sendes tortuoses per tal que es pugui obrir pas sense entrebancs l'esperançat ressorgir d'una vida nova per a molts. La justícia i les presons no poden abdicar de ser restauratives, contra tot pronòstic pessimista.

¿Per què no escoltem més tant de dolor inútil, tant de sofriment absurd de les víctimes de tots els delictes? Sense manipular-les ni utilitzar-les. Que trobin força i consol, que segur que ho esperen. Hem de ser capaços de donar-los suport incondicionalment, de reparar els seus trencaments, de rentar les seves ferides i facilitar, finalment, que la indulgència desbanchi la revenja. Cal intentar sempre i fer possible el perdó i la reconciliació.

També el nostre interès s'ha de fixar en el sistema penal que tenim. En comptes de la revenja, del mer enduriment de penes, del «més del mateix» punitiu, cerquem inventar noves mesures perquè la prevenció social, el tractament, la reinserció, els drets humans i la reconciliació siguin el nord i guia del propi sistema penitenciari.

L'«Ideal de la Mercè» que a Barcelona nasqué amb els Mercedaris, el nostre Rei Jaume I, St. Pere Nolasc i St. Ramon de Penyafort, continua viu i igualment necessari com al segle XIII. El distintiu de la seva missió era i és alliberar captius i portar bones noves als exclosos. Davant tantes i noves classes d'esclavitud, l'Església treballa en la Pastoral Penitenciària juntament amb molts altres que donen temps, interès i paciència des de diverses ONGs, com a voluntaris al servei de la rehabilitació i la dignitat dels que passen per la duríssima prova de la pèrdua de llibertat. Convé que al nostre país sigui valorat i sostingut el seu esforç perquè puguin cooperar en un autèntic treball social i una audaç pastoral de justícia i llibertat, que busqui prevenir el delictes, superar la presó, reintegrar el pres i facilitar la reconciliació i la pau social.

Per sort, Déu no demana papers a ningú, ni consulta els nostres antecedents, sinó que cancel·la els nostres deutes, i ens ajuda a aconseguir no la llibertat condicional, sinó la vertadera llibertat, la que s'adiu a éssers autònoms, responsables, solidaris i lliures, imatges felices del Creador. Avui ho demano a la Mare de Déu de la Mercè.

(La Vanguardia 25.9.2016)

+JOAN ENRIC VIVES I SICÍLIA

Arquebisbe d'Urgell

El Sagrari de Sant Joan Baptista de Tarragona

Com a totes les capelles del Santíssim, a la Parròquia de Sant Joan Baptista de Tarragona trobareu el sagrari que presideix l'estança. Però aquest no mereixeria cap ratlla si fos una peça que repeteix algun estil habitual. El sagrari de Sant Joan ofereix una originalitat que atreu l'atenció del visitant i especialment ajuda a la pregària del creient.

Fet per encàrrec al joier-orfebre Joan Blázquez, a partir de la idea proposada pel rector, hi esmerçà més d'un any en el treball. El sagrari reproduïx la façana de la catedral de Tarragona en dues parts: la daurada és una rèplica dels elements arquitectònics i escultòrics. Hi destaca especialment la Mare de Déu del mainell, el Judici Final i la figura de sant Joan Baptista, que porta escrit en una cinta el verset de l'evangeli: *Ecce Agnus Dei qui tollis...* (Jn 1,29). A la part superior es remarca la monumental rosassa així com els pinacles, alguns sense acabar, les gàrgoles i els elements embellidors de l'obra.

La segona part és la que lliga tot el cos daurat. Aquesta és platejada i dóna formes originals a l'emmarcament del sagrari. Aquí l'autor ha fet anar la seva imaginació i remata l'obra amb uns raigs, que resulten desiguals, oferint un gran contrast equilibrat entre la reproducció de l'original i la seva destresa en lligar-ho de manera fantàstica.

El sagrari, i això és part de la seva originalitat, té dues portes: la que reproduïx la portada principal del temple per posar-hi el copó i, a la part superior, la rosassa és també una porta on hi ha el viril amb la sagrada forma. A l'hora de fer exposició s'obre la porta superior i resta l'Eucaristia totalment visible. Quan la porta és tancada, el sagrari il·luminat interiorment i exterior ofereix a l'adorador la visió del Santíssim Sagrament.

Sobre els raigs que envolten el sagrari els fidels veuen coloms i sobretot els suggereix la corona d'espines envoltant i centrant tota l'obra. Aquesta intuïció popular no és desafortunada. Benet XVI, comentant el passatge del sacrifici d'Isaac, parla que l'anyell enmig de l'esbarzer prefigurava l'Anyell de Déu, Jesucrist circumdat amb la corona d'espines. En el pa de l'eucaristia, el pa viu baixat del Cel, el Senyor es mostra amb la vida que dóna pel seu sofriment fins a lliurar la seva vida. El mateix sant Joan ens ho recorda quan diu: «Mireu l'anyell de Déu que lleva...». (Jn 1, 29)

Un cop més l'art al servei de la litúrgia per elevar els cors, per edificar els sentiments i per aprofundir en el misteri eucarístic.

L'obra fou estrenada l'1 de juny de 2013, vigília de *Corpus Christi* en l'Any de la Fe. Va ser l'ocasió per a sentir-se convocats tant els parroquians com simpatitzants per celebrar l'eucaristia amb vespres, fer una breu processó a la plaça de l'església amb una estació eu-

carística i continuar ja a la capella del Santíssim amb l'ofici de lectura. L'ocasió es va aprofitar per fer una catifa de flors al carrer i convidar els veïns que posessin domassos als balcons.

Sobre la qüestió econòmica no se'n va parlar fins que l'obra estava avançada. Els diners no poden ser una trava ni a la intuïció del promotor, ni a la llibertat de l'artista. Comptabilitzar les hores del joier hagués resultat fatigós i car. Ell acceptà aportar la seva destresa a una Parròquia de Tarragona. El qui ha vestit moltes dones amb joies belles i modernes alhora ha ofert a l'eucaristia i al seu misteri un espai que el depassa i mai no serà tan bell ni excels com el que conté. En aquest cas l'embolcall no pot superar el contingut.

JORDI FIGUERAS I JOVÉ

*Prevere de l'arquebisbat de Tarragona,
Vicari Episcopal de la ciutat de Tarragona*

El Bon Pastor
Revista per a preveres
